

АГРОЕКОЛОГІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ВИРОЩУВАННЯ М'ЯТИ ПЕРЦЕВОЇ *MENTHA PIPERITA* L. В УМОВАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

Т. М. Манушкіна – к.с.-г.н.

С. С. Серафим – студент групи А4/4

Миколаївський національний аграрний університет

Однією з основних оброблюваних в Україні ефіроолійних рослин є м'ята перцева *Mentha piperita* L. М'яту вирощують для виробництва ефірної олії, а також для застосування листової маси в медицині. М'ятна олія містить ментол (41-92 %), ментон (9-25 %), лімонен та інші речовини. Ефірна олія міститься у всіх надземних органах рослини: листках (від 2 до 4 %), суцвіттях (4-6 %), стеблах (до 0,3 % від маси сухої речовини) [1, 2]. Як сировину використовують усю надземну частину рослин у підв'яленому стані або сухе листя. М'ятну олію і продукти її переробки використовують у парфумерно-косметичній, харчовій, фармацевтичній, миловарній та інших галузях промисловості. З олії одержують ментол, який міститься у багатьох лікарських препаратах як дезінфікуючий і протизапальний засіб. Листки застосовують у медицині, для квашення овочів, для ароматизації напоїв, соусів, кондитерських і спиртних виробів [3].

В Україні для отримання сировини м'яти її промислово культивують у Дніпропетровській, Чернігівській, Полтавській, Сумській, Київській та Черкаській областях. Постійно зростаюча потреба вітчизняної парфумерно-косметичної, медичної та харчової промисловості в ефірній олії м'яти в останні роки практично повністю задовольняються за рахунок поставок її з-за кордону, що свідчить про гостру потребу прискореного відновлення ефіроолійної галузі в нашій державі. Досягти цього можна як за рахунок відновлення площ, зайнятих цією культурою, так і за інтенсифікації виробництва та вдосконалення технологій її вирощування [4].

Використання м'ятної олії в парфумерній, харчовій і кондитерській промисловості зумовлює необхідність розробки прийомів органічного вирощування культури з метою одержання екологічно безпечної сировини. У зв'язку з цим вивчення морфологічних і біологічних особливостей м'яти перцевої і дослідження перспектив її органічного вирощування в умовах Південного Степу України є актуальними.

Метою даної роботи було вивчити морфологічні особливості та продуктивність м'яти перцевої і розробити прийоми вирощування із застосуванням регуляторів росту Біоглобін та Імуноцитопіт в умовах Південного Степу України.

На основі проведених досліджень встановлено, що максимальна морозостійкість у рослин м'яти перцевої спостерігалася при використанні препарату Імуноцитофіт: у сорту Удайчанка – 96,1 % та у сорту Заграва – 92,5 %. Найефективніший вплив на процеси росту і розвитку м'яти перцевої у роки досліджень відмічався у варіанті із застосуванням регулятора росту Імуноцитофіт. Приріст висоти рослин порівняно з контролем становив у другий рік вегетації у сорту Удайчанка – 17,8 см, у сорту Заграва – 9,4 см. Приріст кількості суцвіть у сортів, що досліджувалися, порівняно із контролем становив 6,2-5,1 шт./ кущ, кількості відростків – 3,0 шт./ кущ.

Найбільш оптимальні показники структури урожаю у рослин м'яти сформувалися за обробки препаратом Імуноцитофіт. Приріст довжини квітконосів до контролю становив 0,7-1,0 см, довжини суцвіття 1,0-2,0 см.

Середня урожайність за роки проведення досліджень у сорту Удайчанка у контрольному варіанті становила 9,9 т/га. Сорту Заграва перевищував за врожайністю сорт Удайчанка на 8,9 т/га (89,9 %), цей показник у контролі становив 18,8 т/га. Обробка біопрепаратом Імуноцитофіт забезпечила підвищення урожайності у сорту Заграва – на 18,6 %, у сорту Удайчанка – 13,1 %. Найбільш високоврожайним є сорт Заграва, урожайність якого в контролі становила 18,8 т/га, а у варіанті із застосуванням препарату Імуноцитофіт – 22,3 т/га. Найбільшу урожайність сухої сировини було одержано у 2016 році за обробки стимулятором росту Імуноцитофіт у сорту Заграва – 2,6 т/га, у сорту Удайчанка – 1,5 т/га, що відповідно на 36,8 та 50,0 % більше порівняно із контролем.

Спостерігається тенденція до збільшення масової частки ефірної олії м'яти перцевої при обробці стимуляторами росту Імуноцитофіт та Біоглобін, проте при математичній обробці даних відмінності між середніми арифметичними виявилися неістотними. Найбільший збір ефірної олії одержано при обробці рослин біопрепаратом Імуноцитофіт: у сорту Заграва – 85,8 кг/га, а у сорту Удайчанка – 45,9 кг/га. В порівнянні з контрольним варіантом збір ефірної олії відповідно більший на 27,3 кг/га та 10,0 кг/га.

Література

1. Hayes J. R. Mint. The genus *Mentha* / J. R Hayes, M. S. Stavanja, B. M. Lawrence. – Boca Raton : CRC Press Taylor and Francis, 2007. – 422 p.
2. Abrams T. R. Peppermint (*Mentha piperita*): an evidence-based systematic review by the Natural Standard Research Collaboration / D. Keifer, C. Ulbricht, T. R. Abrams et al. – Contact Dermatitis, 2008. – №6. – P. 364-365.

3. Андріанов К. В. Динаміка накопичення ефірної олії в листі поширених сортів м'яты перцевої. / К. В. Андріанов, Ю. А. Федченкова, О. П. Хворост. – Управління, економіка та забезпечення якості в фармації, 2014. – № 5 (37). – 16-18 с.

4. Ковбасюк П. М'ятна диверсифікація. Технологічно невибаглива культура, що дає цінну сировину для промисловості, може бути корисною господарствам. / П. Ковбасюк // The Ukrainian Farmer. Рослинництво. – 2016. – С. 132-135.